

► **Sonse vond kracht in fotograferen van uitvaarten, na het verlies van haar lief**

Liesbeth is levensfotograaf

Vlak voor Marie-José Valentijn overleed, gaf ze haar partner Liesbeth Stam (52) uit Son en Breugel een camera. Met de boodschap vooral door te gaan met haar hobby. En dat deed Liesbeth.

Saskia Castelyns

Son en Breugel

Onlangs rondde ze haar opleiding tot 'levensfotograaf' af: ze maakt 'troostfoto's voor en na verlies'. Uit fotograferen haalt Stam momenteel haar kracht. Haar partner Marie-José Valentijn overleed twee jaar geleden, aan kanker. „Het voelt nog steeds als gisteren”, vertelt ze.

Op zoek naar een manier om het grote verlies te verwerken, focuste ze zich op fotografie en 'levensfotografie'. „Ik wist gewoon dat ik daar iets krachtigs mee moest doen. We maakten al elke dag een foto om veel herinneringen te hebben aan ons samen”, vertelt Liesbeth.

Afscheidsfotograaf

Tijdens een cursus fotografie kwam Stam via een webinar in contact met Boukje Canaan, gecertificeerd afscheidsfotograaf. Zij fotografeert onder meer uitvaarten. Na een gesprek met Canaan besloot Stam de opleiding tot afscheidsfotograaf te volgen.

„Ik vond afscheidsfotografie een mooie manier om mijn rauwe rouw vorm te geven. De opleiding heeft veel gebracht voor mijzelf, rondom rouwverwerking, maar ook hoe ik voor anderen een mooi beeldverhaal kan vertellen rond

▲ **Liesbeth Stam (links): „Deze foto is gemaakt op onze laatste vakantie, voordat wij het vreselijk nieuws hoorden.”** FOTO AZCONA FOTOGRAFIE

het thema afscheid. Dat kan gaan van een verhuizing tot met pensioen.”

„Ik heb zelf foto's laten maken van het afscheid van mijn lief. Niet alleen de dag van het afscheid, maar ook van alles eromheen. Het kisten, onze handen, het uitgeleide uit ons huis en alles rond het laatste afscheid tot aan de warmtekamer, de borrel om te proosten op haar leven en de ballonnen die we hebben opgelaten op de hei, proostend met een glas prosecco.”

„Ik heb door de foto's een beeldverhaal van wat mij is overkomen. Ik heb me kunnen focussen op het afscheid. Op zo'n dag leef je in een roes en krijg je maar de helft mee. Foto's pak je in je handen en laten

je teruggaan naar dat moment van toen. Foto's zijn ook zo belangrijk voor jonge kinderen en familie in het buitenland die niet bij de uitvaart kan zijn.”

„Ik heb tijdens mijn opleiding nabestaanden gesproken die geen foto's hadden van het afscheid. Regelmatig kreeg ik het antwoord: 'Als dit door uitvaartleiders werd aangeboden, had ik hier graag ge-

Ik fotografeer alles vóór het leven tot na de dood

– Liesbeth Stam

bruik van willen maken. Nu zit het alleen in mijn hoofd en kan ik het niet delen.' Het is mijn persoonlijke missie om mijn diensten als afscheidsfotograaf aan nabestaanden aan te kunnen bieden. Zodat het normaal wordt om te fotograferen én te praten over rouw. Belangrijk om te weten: als afscheidsfotograaf ben je onzichtbaar voor familie en andere rouwenden.”

Stam is tijdens de opleiding meer te weten gekomen over het rouwproces. „Bij rouwen gaat het erom dat je een slingerbeweging maakt tussen het gevoel van verlies en herstel. Hoe geef je je hele leven opnieuw vorm?”

„Dit is met een lach en een traan

gegaan. Ik heb nieuwe mensen ontmoet die mijn leven verrijkten en die mij hebben gesteund. Zo heb ik twee andere weduwen ontmoet. We noemen onszelf 'de drie W's'. We willen de dialoog aangaan over rauwe rouw.”

Voor en na verlies

Onlangs - op Wereldlichtjesdag - rondde Stam de opleiding af. „Ik heb besloten verder te gaan als levensfotograaf waarbij ik de momenten van het leven vastleg en vingerafdrukken van het leven maak. Ik fotograaf niet alleen uitvaarten maar alles vóór het leven tot na de dood. Troostfoto's voor verlies en na verlies, *one day of a life.*”